

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Державного університету
інформаційно-комунікаційних
технологій**

від «18» квітня 2024 р. № 76

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ІСПИТУ

ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма фахового іспиту для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» базується на вимогах освітнього стандарту та освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Економіка» та є науково-методичним документом, який забезпечує комплексний підхід до оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студентів до професійної діяльності.

Програма складена з метою організації та проведення комплексного фахового іспиту для вступу на освітньо-професійну програму підготовки магістра «Економіка» за спеціальністю 051 «Економіка». До складу програми фахового іспиту входять розділи з наступних дисциплін: «Економіка підприємства»; «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»; «Міжнародна економіка».

В програмі визначено:

- вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою, та їх результатів навчання;
- перелік тем для фахового іспиту для вступу на навчання на освітньо-професійну програму «Економіка» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти;
- рівні оцінювання знань і умінь вступників.

Мета фахового іспиту з – встановити рівень фахової готовності абітурієнта до навчання за освітнім ступенем «магістр».

Фаховий іспит зі спеціальності організує і проводить фахова атестаційна комісія.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться за 200-бальною шкалою.

Фаховий іспит проводиться у вигляді письмового екзамену. Його тривалість становить не більше 2 години – без перерв. Екзаменаційний білет містить теоретичні питання та задачі.

Теоретичні питання представлені у вигляді закритого тесту – текст кожного з питань містить декілька варіантів відповіді, один з яких є вірним. При відповіді на таке питання достатньо зазначити лише літеру, що відповідає обраному варіанту. Загальна кількість тестових питань – 35.

Загальна кількість задач – 3. Відповідь на цей вид завдання повинна містити: стислий виклад методики розв'язання; формули, що використовуються; отримані проміжні результати; остаточну відповідь.

Для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка» вступник повинен

знати:

сутність господарської діяльності та основні важелі регулювання господарської та підприємницької діяльності на Україні;

поняття підприємства, їх класифікацію за ознаками, види й організаційно-правові форми підприємств; основи управління та характеристику структур управління підприємством; сутність, функції та структуру ринку, аналізувати та прогнозувати попит на продукцію, товари (послуги);

сутність виробничої програми підприємства, її завдання та характеристику; характеристику техніко – технологічної бази та організаційно - економічне управління

технічним розвитком підприємства; сутність, принципи організації виробництва, її типи, форми і методи;

характеристику та класифікацію витрат підприємства, групування витрат виробничої собівартості за статтями;

сутність і види прибутку та механізм визначення ефективності діяльності підприємства;

поняття та умови проведення реструктуризації та санації підприємств;

поняття та причини банкрутства, процедуру ліквідації підприємства, шляхи подолання банкрутства

основні поняття й категорії обґрунтування господарських рішень та оцінки підприємницьких ризиків;

сучасні методи й моделі розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень;

основні принципи й підходи до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику;

сутність, структуру, механізм функціонування та класифікацію суб'єктів міжнародної економічної взаємодії;

суть, типи, показники та процеси міжнародного поділу праці, спеціалізації та кооперування;

форми, методи і механізми регулювання міжнародної економіки;

процеси міграції робочої сили та руху капіталу;

проблеми функціонування світової валютної системи; • напрями міжнародного науково-технічного обміну

ВМІТИ:

характеризувати поняття підприємства та підприємницька діяльність, визначати основні загальні функції організаційно – правових форм підприємств; визначати оптимальну структуру управління підприємства; проводити оцінку та прогнозування попиту;

розраховувати структуру виробничих ресурсів підприємства; визначити показники забезпеченості та ефективності використання виробничих ресурсів підприємства;

розраховувати структуру нематеріальних ресурсів; розраховувати структуру витрат виробництва та визначати вплив різноманітних факторів на рівень собівартості продукції;

використовувати методика визначення економічної ефективності виробництва продукції;

дати характеристику видам ризику та його факторам, дати характеристику причинам банкрутства та його процедурі, визначити ймовірність банкрутства

визначити оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень;

розробляти й обґрунтовувати господарські рішення на основі комплексу методів і моделей, системи показників економічного обґрунтування рішень;

обґрунтовувати вибір оптимального господарського рішення в умовах невизначеності та ризику;

аналізувати особливості економічної системи будь-якої країни світу;

визначати необхідність широкого залучення національних економік до світогосподарських процесів;

визначати особливості розвитку науково-технічного обміну, міжнародного руху капіталів, міграції робочої сили та інтеграційних процесів в міжнародних економічних взаємовідносинах.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Основні ознаки підприємства. Теорії підприємства.

Зовнішнє середовище функціонування підприємства. Ринок та його інфраструктура. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства.

Види підприємства та їх класифікація. Об'єднання підприємств. Напрями та види діяльності підприємства. Класифікація видів економічної діяльності.

Сутність, функції, завдання, об'єкт та предмет операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства. Систематизація планів підприємства. Етапи процесу планування діяльності підприємства. Методи планування діяльності підприємства. Система поточних планів господарської діяльності підприємства. Оцінювання якості планів підприємства.

Сутність та класифікація трудових ресурсів, принципи й завдання їх формування. Продуктивність праці робітників: поняття і методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Методи нормування витрат праці. Система стимулювання праці. Сутність та види заробітної плати. Форми та системи оплати праці. Державне регулювання оплати праці.

Поняття, класифікація та особливості необоротних активів підприємства. Сутність, класифікація, види вартості та особливості відтворення основних засобів. Поняття та види зносу основних засобів. Сутність та методи нарахування амортизації. Сутність та види нематеріальних ресурсів підприємства, методи їх оцінки та амортизації. Методологічні засади аналізу та планування необоротних активів.

Поняття, класифікація та особливості оборотних активів підприємства та окремих їх складових. Сутність і методика оцінки виробничого, операційного та фінансового циклів підприємства. Методологічні засади аналізу та планування оборотних активів підприємства.

Фінансово-майновий стану підприємства: сутність та види. Інтегральне оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

Поняття ефекту діяльності підприємства та характеристика його видів. Методологічні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Розвиток концепції оцінювання результатів здобутків підприємства. Поняття ефективності, результативності та економічності.

Методичні підходи до визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів.

Сутність і фази розгортання кризи. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ у його діяльності. Загальна характеристика процесу ліквідації збанкрутілого суб'єкта господарювання. Санація: цілі а форми проведення. Класифікація санаційних заходів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М. Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.
2. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч.посібник /Вид. 2-ге перероблене і доповнене– К.: Видавництво «Ліра», 2020. – 580
3. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020 - 700 с. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/%21%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%95%D0%9F%20%D0%9F%D0%A2%D0%91.pdf>

ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ

Господарське рішення: його сутність, якість та ефективність. Місце навчальної дисципліни "Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків" у підготовці фахівців, її цілі та структура. Господарське рішення, його ознаки та сутність. Класифікація господарських рішень . Способи формалізації та реалізації господарських рішень. Поняття якості, ефективності та результативності господарського рішення. Види ефективності господарських рішень. Принципи оцінювання ефективності господарських рішень. Умови забезпечення високої якості та ефективності господарських рішень. Параметри й умови забезпечення високої якості та ефективності господарських рішень. Умови та перешкоди прийняття ефективного рішення. Забезпечення порівнянності альтернативних варіантів господарських рішень.

Елементи процесу розроблення, прийняття і виконання господарських рішень. Етапи та організація процесу розроблення, прийняття і виконання господарських рішень. Стилі та шляхи прийняття рішень. Основні моделі та засоби прийняття рішень. Корисні структурні схеми для прийняття рішень. Методи, що використовуються для формалізації моделей прийняття господарських рішень.

Формальні методи розроблення господарських рішень. Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи

Методи прогнозування господарських рішень. Прогнозування господарських рішень. Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень. Основи функціонально-вартісного аналізу. Сутність методу і його місце в обґрунтуванні господарських рішень. Основні терміни й визначення. Обґрунтування системи параметрів. Обґрунтування господарських рішень з

використанням функціонально-вартісного аналізу. Практичні рекомендації щодо застосування функціонально-вартісного аналізу для обґрунтування господарських рішень.

Необхідність управління ризиками господарської діяльності. Сутність ризик-менеджменту. Структурна схема ризик-менеджменту.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балджи М.Д., Карпов В.А., Ковальов А.І., Костусев О.О., Котова І.М., Сментина Н.В. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 670 с.

2. Донець Л. І., Шепеленко О. В., Баранцева С. М., Сергєєва О. В. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навчальний посібник/ МОН України. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.

3. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.-метод посіб. для самост. вивч. дисц. / С.М. Клименко, Дуброва О.С. – К.: КНЕУ, 2006. – 188 с.

4. Лук'янова В. В., Головач Т. В. Економічний ризик: навчальний посібник. – Київ: Академвидав, 2007. – 464 с.

5. Полінкевич О. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб / О. М. Полінкевич, І. Г. Волинець. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 336 с.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Основні поняття та категорії дисципліни «Міжнародна економіка». Закрита та відкрита економіка. Рівновага на світовому ринку. Світове господарство (СГ) як система. Інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародний поділ праці. Міжнародна спеціалізація виробництва.

Міжнародне виробниче кооперування. Сутність, форми, 4 рівні реалізації та суб'єкти міжнародних економічних відносин. Критерії систематизації країн світу. Сутність, характеристики та етапи еволюції меркантилізму як теорії та політики. Сутність класичних теорій міжнародної торгівлі. Теорія абсолютних переваг А. Сміта. Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо. Теорія Хекшера-Оліна. Парадокс В. Леонтьєва. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі. Неотехнологічні моделі міжнародної торгівлі. Теорії конкурентних переваг. Розвиток концепції М.Портера в теорії глобальних ланцюгів створення вартості(ГЛСВ) Г. Джереффі. Глобальні виробничі ланцюги Н.Коу.

Сутність, функції та етапи розвитку міжнародної торгівлі товарами. Товарна (номенклатурна) та регіональна структура міжнародної торгівлі. Форми міжнародної торгівлі товарами. Види міжнародної торгівлі товарами. Макроекономічні ефекти від участі в міжнародній торгівлі товарами для країн-експортерів та держав-імпортерів. Феномен «голландської хвороби». Феномен «ресурсного прокляття». Показники розвитку міжнародної торгівлі.

Сутність міжнародної торгівлі послугами. Критерії класифікації послуг в тлумаченні міжнародних організацій. Механізми міжнародної торгівлі послугами згідно ГАТС.

Зміст, чинники та види міжнародного руху капіталу. Цілі і форми вивезення капіталу. Прямі інвестиції в системі міжнародного руху капіталу. Портфельне інвестування. Венчурне інвестування, його джерела, форми та сучасні особливості. Макроекономічні наслідки руху капіталу для країн-донорів та країн-реципієнтів.

Новітні тенденції розвитку міжнародного інвестування. Регулювання прямих інвестицій на національному та міжнародному рівнях.

Міжнародний кредит, його види, чинники. Кредитні міжбанківські ставки. Передумови формування і розвиток світового ринку позичкових капіталів (СРПК), його функції. Різновидність операцій на СРПК. Кредитні інструменти фондового ринку. Система СВІФТ.

Міжнародні кредитнофінансові інститути та їх діяльність. Форми, структура і масштаби зовнішньої заборгованості. Індикатори та рівні зовнішньої заборгованості. Інструменти управління зовнішнім боргом країн. Клуби кредиторів.

Поняття міжнародної міграції робочої сили, її економічна природа, рушійні сили й етапи розвитку. Теорії, види міжнародної міграції. Макроекономічні ефекти міжнародної трудової міграції. Масштаби, форми й основні тенденції розвитку сучасних міграційних процесів. Державне і міжнародне регулювання трудової міграції.

Традиційні і нові форми науково-технічного співробітництва. Міжнародний рух технологій та механізм їх передачі. Інтернаціоналізація НТС. Міжнародні науково-технічні програми.

Сутність та функції світового валютного ринку. Дилінгові системи. Лондонська міжбанківська ставка LIBOR. Основні центри торгівлі валютою. Валютні спекуляції. Валютний арбітраж. Міжнародна валютна ліквідність. Рівновага на світовому валютному ринку. Сучасні тенденції розвитку світового валютного ринку. Поняття валютної системи та її структура. Світова, регіональна та національна валютні системи. Еволюція світової валютної системи. Роль МВФ у МЕВ. Реформування світової валютної системи: причини та напрями.

Платіжний баланс, його структура та методологія складання. Особливості методології МВФ щодо формування платіжного балансу з огляду 5-го та 6-го видання «Керівництва з платіжного балансу». Принципи класифікації. Рахунок поточних операцій та операцій з капіталом. Фінансовий рахунок. Фінансування платіжного балансу. Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу. Платіжний баланс країни та основна макроекономічна тотожність. Зв'язок між чистим експортом і обсягами національних заощаджень та інвестицій. Регулювання платіжного балансу. Фактори впливу на стан платіжного балансу. Вплив стану платіжного балансу на валютний курс і валютну політику держави.

Використання девальвації для врівноваження платіжного балансу за умов фіксованого валютного курсу. Наслідки девальвації для національного валютного ринку. Умова Маршала-Лернера. Вплив девальвації на чистий експорт («J-крива»). Еволюція теорій міжнародної економічної інтеграції (МЕІ). Поняття та основні риси МЕІ. Форми і стадії розвитку МЕІ. Ефекти регіональних торговельних угод.

Динамічні та статичні ефекти МЕІ. Регіональні інтеграційні об'єднання країн. Україна у світових та регіональних інтеграційних процесах.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародна економіка : підручник. У 2-х ч. ; за наук. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. Ч.І. 633 с.
2. Міжнародна економіка : підручник. У 2-х ч. ; за наук. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. Ч. 2. 384 с.
3. Міжнародна економіка : зб. тестових завдань / Л.П. Кудирко, Л.І. Федун, К.І. Ладиченко, І.М. Севрук.- Київ : Київ. нац. торг.-екон. унт, 2020. - 155 с.
4. Гуткевич С.О. Міжнародна економіка: підруч. / С.О. Гуткевич, М.Д.Корінько, Ю.М.Сафонов. - 3-є вид., перероблене та доповнене. – Вид-во «Діса Плюс», 2021. – 428 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційний білет містить теоретичні питання та задачі.

Теоретичні питання представлені у вигляді закритого тесту – текст кожного з питань містить декілька варіантів відповіді, один з яких є вірним. При відповіді на таке питання достатньо зазначити лише літеру, що відповідає обраному варіанту. Загальна кількість тестових питань – 35.

Загальна кількість задач – 3. Відповідь на цей вид завдання повинна містити: стислий виклад методики розв'язання; формули, що використовуються; отримані проміжні результати; остаточну відповідь.

Кожна правильна відповідь на теоретичне (тестове) питання оцінюється у 2 бали, а не правильна відповідь оцінюється у 0 балів. Тестове питання має лише одну вірну відповідь. Максимально можлива кількість балів за теоретичні питання – 70 балів ($2 \times 35 = 70$). Максимально можлива кількість балів за задачі – 30 балів ($3 \times 10 = 30$). Розв'язок задач має містити послідовну методику проведеного розрахунку; формули, що використовуються; отримані проміжні результати; остаточну відповідь. Підсумковою оцінкою за 100-бальною шкалою є сума балів, отриманих за тестові питання та задачі ($70+30 = 100$).

Оцінка враховує результати відповідей на 100 тестових завдань. Максимально можливий бал становить 100 тестових балів.

Якщо абітурієнт набрав 19 або менше тестових балів, іспит вважається не складеним.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться за 200-бальною шкалою, початком відліку вважають 100 балів.

Перехід від оцінки в тестових балах до 200-бальної шкали оцінювання відбувається згідно таблиці 1:

Таблиця 1

Тестовий бал	За 200-бальною шкалою	Тестовий бал	За 200-бальною шкалою	Тестовий бал	За 200-бальною шкалою	Тестовий бал	За 200-бальною шкалою
20	100	40	125	60	149	80	175
21	101	41	126	61	150	81	176
22	102	42	127	62	151	82	177
23	104	43	129	63	153	83	179
24	105	44	130	64	154	84	180
25	106	45	131	65	155	85	181
26	107	46	132	66	156	86	183
27	109	47	134	67	158	87	184
28	110	48	135	68	159	88	185
29	111	49	136	69	160	89	186
30	112	50	137	70	161	90	187
31	114	51	138	71	163	91	188
32	115	52	139	72	164	92	190
33	116	53	140	73	165	93	191
34	117	54	141	74	167	94	192
35	119	55	143	75	168	95	194
36	120	56	144	76	169	96	195
37	121	57	145	77	171	97	196
38	122	58	146	78	172	98	198
39	124	59	148	79	173	99	199
						100	200

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Склад фахової атестаційної комісії визначається наказом ректора Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій від 29.03.2024 року № 62/1 «Про затвердження складу підрозділів Приймальної комісії Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій у 2024 році», робота комісії та порядок проведення вступного випробування регламентуються «Положенням про Приймальну комісію Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій» введеного в дію наказом від 18 липня 2023 року № 104.

Голова фахової атестаційної комісії

Ольга ГУССВА